

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Пронтенка Костянтина Віталійовича на дисертаційну роботу Белікова Іллі Олеговича на тему **«Формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Досвід ведення бойових дій протягом повномасштабної російсько-української війни переконливо свідчить у необхідності у висококваліфікованих військових фахівцях, у тому числі й фахівцях із фізичної культури і спорту. Необхідність і своєчасність дисертаційного дослідження Белікова Іллі Олеговича зумовлена насамперед актуальною проблемою сьогодення – забезпечення бойової здатності ЗС України гарантовано протистояти російському агресору та забезпечувати територіальну цілісність держави.

Дисертант справедливо зазначає про необхідність цілеспрямованого формування професійної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України. Однією з найбільш важливих і водночас найменш досліджуваних складових професійної компетентності для фахівців із фізичної культури і спорту дисертант вважає організаційну компетентність, яка не має, на жаль, свого визначення в педагогічній науці.

Посилюють актуальність теми й суперечності, що наявні в процесі їх військово-професійної підготовки як майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту.

З огляду на це, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Белікова Іллі Олеговича є достатньо аргументованою та актуальною.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України імені Івана Черняховського на тему **«Формування та розвиток професійної компетентності фахівців фізичної культури і спорту системи безпеки та оборони України в процесі підвищення кваліфікації»**

Тему дисертації затверджено вченою радою Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (протокол № 11 від 26.10.2020 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при Національній академії педагогічних наук України (протокол № 2 від 20.04.2021 р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації є досить переконливою. Дослідження здійснювалося протягом 2020–2023 років, воно охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку. Упродовж усіх етапів було використано відповідні наукові методи, що допомогли одержати різноаспектну й адекватну інформацію, відповідали вимогам системного підходу та критеріям якості педагогічних вимірювань, зокрема таким, як об'єктивність, надійність,

валідність тощо. Структура роботи послідовна, цілком відповідає поставленим завданням. Науковий апарат дослідження сформульовано чітко та коректно згідно з метою та завданнями дослідження. Зібраний у результаті педагогічних досліджень матеріал оброблено адекватними методами статистичного аналізу і представлено в роботі достатньою кількістю таблиць, дані яких дають змогу стверджувати про достовірність зроблених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на високому рівні.

Наукова новизна дисертаційної роботи. Найважливішими результатами дисертаційної роботи Бєлікова І. О., що характеризуються необхідним рівнем наукової новизни, вважаємо такі:

– обґрунтовано педагогічні умови формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України (підтримання та розвиток цінностей і мотивації формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту; педагогічне моделювання її формування в системі вищої військової освіти; розроблення авторської методики формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту в ВВНЗ; цілеспрямоване формування системи організаційних знань, навичок і вмінь як майбутніх організаторів фізичної підготовки та спорту за допомогою контекстних методів навчання (спецкурс «Організаційна компетентність майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України»);

– удосконалено структурно-функціональну модель формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту в процесі їх професійно-педагогічної підготовки в системі військової освіти, що містить цільово-методологічний, теоретичний, суб'єкт-суб'єктний, методичний і результативний блоки; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей формування професійної компетентності майбутніх фахівців до специфіки професійно-педагогічної підготовки майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту в системі військової освіти;

– удосконалено методику формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту в процесі їх професійної підготовки в ВВНЗ; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення, доповнення та модернізації наявних методик формування професійної компетентності майбутніх фахівців до специфіки їх майбутньої управлінської діяльності як фахівців із фізичної культури і спорту в ЗС України;

– дістало подальшого розвитку визначення поняття «організаційна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення як «їх професійно важливе психічне утворення, що містить цінності та мотивацію організаційної діяльності, теоретичну та практичну види організаційної підготовленості, організаційні навички, вміння, здатності, професійно важливі організаційні якості та особистісну (суб'єктну), професійну та психологічну види готовності

до реалізації своїх посадових компетенцій як менеджерів фізичного виховання та спорту в військових частинах».

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні основних результатів дослідження в освітній процес ВВНЗ, які здійснюють підготовку майбутніх військових фахівців, застосуванні діагностичного інструментарію для оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України під час здачі державних іспитів, впровадження методики формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту на заняттях з навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка».

Основні результати дисертаційної роботи Белікова І. О. впроваджено в освітній процес 5-х закладах вищої освіти, що підкріплено відповідними актами.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Результати наукового дослідження Белікова І. О. висвітлено в 20 публікаціях (із них 4 – у співавторстві), серед яких: 4 наукові статті – у фахових виданнях України в галузі педагогіки, які входять у відповідні міжнародні наукометричні бази; 4 статті – у періодичних наукових виданнях іноземних держав, які також входять у відповідні міжнародні наукометричні бази; 11 публікацій у матеріалах наукових конференцій; 1 навчальне видання (методичні рекомендації).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (238 найменування, із них 36 – закордонних). Загальний обсяг дисертації складає 308 сторінок, основний текст – 204 сторінки. Робота проілюстрована 21 таблицями, 22 рисунком та 2 формулами, 19 додатків на 73 сторінках.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Основний зміст дисертаційної роботи складається з трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі логічно та послідовно розкрито процес формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України з врахуванням всіх етапів методики її формування.

У першому розділі здійснено аналіз та узагальнення психолого-педагогічних джерел, що дало змогу з'ясувати, що формування організаційної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичного виховання та спорту, як педагогічний феномен, завжди має бути визначальним в їх військово-професійній підготовці. Проблема її формування ускладнюється впливом і появою нових технологій збройної боротьби у військовій справі – гібридної війни, що «змушує по-іншому дивитись» на професійну підготовку офіцерів.

Доведено, що структура організаційної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту складається з ціннісно-мотиваційного, знанняєвого, управлінського, менеджерського, індивідуально-психічного і рефлексивно-оцінного компонентів.

У другому розділі розроблено загальну методику дослідження щодо

формування організаційної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України, яка складається з головної ідеї, відповідних принципів та основних етапів проведення – аналітико-констатувального, дослідно-експериментального та завершального, які містять свої методи, методичні прийоми та засоби.

Слід зазначити, що дисертант запропонував впровадити в освітній процес ВВНЗ розроблену контекстну методику формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту, яка сприяла активізації та поглибленню їх знань, формуванню загальних і специфічних організаційних навичок.

У третьому розділі проведено експериментальне дослідження на основі визначених завдань, а методика реалізації якого передбачала констатувальний і формувальний етапи експерименту. Педагогічний експеримент дав змогу дисертанту перевірити ефективність упровадження педагогічних умов формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України. За результатами визначення середньоарифметичних значень всіх шкал за кожним компонентом динаміки сформованості організаційної компетентності та їх статистичне узагальнення з'ясовано позитивну тенденцію щодо сформованості їх організаційної компетентності у респондентів.

Особливу методичну цінність мають методичні рекомендації до формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Дисертаційна робота є завершеною працею. Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу, дозволю собі зробити деякі зауваження та побажання.

1. На нашу думку, у першому розділі дисертаційної роботи необхідно було б представити результати сучасних досліджень зарубіжних вчених щодо формування організаційної компетентності у майбутніх офіцерів у військових навчальних закладах армій провідних країн НАТО. А також бажано було б розширити список іншомовних використаних джерел за проблемою дисертації.

2. У другому та третьому розділах роботи дисертант продовжує проводити аналіз робіт інших вчених у великому обсязі з посиланнями на них, що більше нагадує перший розділ, який присвячений теоретичному аналізу літературних джерел.

3. В описі моделі формування організаційної компетентності майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту вказано, що до завдань віднесено сформованість компонентів їх організаційної компетентності (структура) – ціннісно-мотиваційного, знаннєвого, управлінського, менеджерського, індивідуально-психічного і рефлексивно-оцінного. Однак, в Інструкції з ФП у системі МО України вказано, що до функцій управління належать: керівництво, організація, забезпечення та проведення. Вимагає пояснення взаємозв'язок понять організації, управління та менеджменту.

4. На стор. 151 та 157 автором згадано про проведений комплексний зріз фізичної підготовленості курсантів. Однак, результати цього зрізу не представлено у роботі. Вважаємо, що представлення результатів курсантів ЕГ з

фізичної підготовки на початку та наприкінці дослідження значно підсилило б практичну цінність роботи.

5. Не зрозуміло, з якою метою в підрозділі 3.3 (стор. 163-165) так детально описано результати досліджень інших вчених.

6. Є претензії до стилю викладу матеріалу. Наприклад, у підрозділі 2.1 автор повністю дублює завдання та методи дослідження, що вже подані у вступі; у підрозділі 3.2 представлено формули, визначення та опис порядку тестування респондентів за певними методиками, хоча цю інформацію бажано було б представити у підрозділі 2.1; у табл. 3.12, 3.13 подано рядок «Усього» лише за одним показником; запитання №14 (стор. 244) не має правильних відповідей; таблиця розподілу часу на спецкурс «Організаційна компетентність у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту ЗС України» (додаток Р, стор. 278-279) виконана з помилками.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, не знижують значущості результатів дисертаційної роботи Белікова І. О., яка виконана на високому науково-практичному рівні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. У цілому, дисертаційна робота Белікова І. О. безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, що повною мірою висвітлено в наукових публікаціях автора. Результати дослідження є раціональними для формування організаційної компетентності у майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам абзацу 3 пункту 2 та пункту 6 “Порядку присудження ступеня доктора філософії...”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а за порядком оформлення – Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, а її автор – Беліков Ілля Олегович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

професор кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова
доктор педагогічних наук, професор

Костянтин Пронтенко

Підпис Пронтенка К. В. засвідчую.
Начальник відділу персоналу та стройового
підполковник

Олександр Ковальчук

13.05.2023

